

Høgskolen i Telemark

FoU-seksjonen

Deres referanse Vår dato Vår referanse
20.10.2015 15/02988-5

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Høringssvar forskningsetikkloven - fra Høgskolen i Telemark

Vi viser til høring og høringssvar av 9. juli 2015 med høringssvarfrist 31. oktober 2015.

Høgskolen i Telemark er i all hovedsak enige i de foreslåtte endringene, men vil gjerne knytte noen kommentarer til sitt høringssvar.

1) Lovfesting av ansvarsforholdene

Både den enkelte forsker og institusjonenes ansvar er uendret ved lovfesting av ansvaret. Det har hele tiden vært en forutsetning for etikksystemet at disse to har et slikt ansvar. Imidlertid mener HiT at det er en styrke at dette ansvaret blir tydeliggjort ved lovfesting.

Ansvaret som lovfestes for forskere er uendret ved lovfesting. Det understrekes også av den runde formuleringen av ansvarets omfang, der det legges opp til et betydelig skjønn.

For det institusjonelle ansvaret er det i tillegg ført opp en liste med eksempler på hva institusjonen har ansvaret for. Listen oppfattes som veiledende og ikke uttømmende. Den gir en god oversikt over de mest sentrale forskningsetiske spørsmålene og bidrar til å tydeliggjøre institusjonens ansvar.

Generelt er HiT altså positive til denne presiseringen av ansvarsforholdene i lovtekst.

2) Spørsmål om klagerett på uttalelser i forskningsetiske saker

Lovforslaget åpner for at institusjonenes forskningsetiske utvalg skal komme med «uttalelser» i saker om uredelighet. Det er juridisk sett noe annet enn et vedtak. Sanksjonene ved å få en uttalelse mot seg er i stor grad uformelle.

Imidlertid mener HiT at saksbehandlingen, prosessene og sammensetningen av forskningsetisk utvalg bærer preg av at dette likner på et domstolsliknende organ som fatter vedtak. Reaksjonsmulighetene til institusjonenes forskningsetiske utvalg er få, og i høringssvaret nevnes oversendelse av uttalelsen til arbeidsgiver og andre finansieringspartnere og eventuelt offentliggjøring av uttalelsen. Imidlertid vil de uformelle sanksjonene for den som får en uttalelse mot seg kunne være omfattende og i realiteten ødelegge for et videre karriereløp innen forskning.

Dette mener HiT taler for at man bør kunne klage på en uttalelse i forskningsetiske saker, eventuelt be om en ny uttalelse av et utenforstående organ. Dette bør også være et organ utenfor institusjonen selv for å sikre at det ikke utvikler seg særegne praksiser på institusjonsnivå som avviker fra øvrig praksis. Et

Postadresse Høgskolen i Telemark Postboks 203 3901 Porsgrunn	Besøksadresse Kjølnes Ring 56 3918 PORSGRUNN	Telefon +47 35026200 E-post Arkiv@hit.no	Organisasjonsnummer 971 544 929 Internett www.hit.no	Saksbehandler Kristine Langerød kristine.langerod@hit.no
--	---	---	---	---

overordnet klageorgan vil også ha et større sakstilfang og dermed bredere erfaring enn på institusjonsnivå, noe som er med på å sikre en mer enhetlig, nasjonal praksis.

HiT støtter derfor Kunnskapsdepartementets forslag om et to-instanssystem med klagerett til Nasjonalt utvalg for gransking av redelighet i forskningen. Vi bemerker at det ser ut til å være uklart hvilket kompetanseområde utvalgene skal ha, ettersom de skal gi uttalelse i saker som gjelder anerkjente etiske normer, mens det som nevnes eksplisitt i oppramsingen at man skal ta stilling til i realiteten er en vurdering av vitenskapelig uredelighet. Det oppfattes som et snevrere begrep enn «anerkjente etiske normer». Dette bør avklares nærmere.

Øvrige merknader

Ettersom dette er et rådgivende organ uten formell domsmyndighet etterspør vi en tydeliggjøring av forholdet til annen lovgivning i lovteksten.

Et forskningsetisk tema som dukker opp relativt ofte, er knyttet til sampublisering. Vancouverdeklarasjonens retningslinjer avviker dessverre ofte fra faglig praksis og gjør det vanskelig å støtte seg til denne deklarasjonen. Et spørsmål er hvem som bør krediteres som medforfatter og hvilken innsats som skal til for å regnes som medforfatter. Et annet spørsmål er hvilket handlingsrom disse forfatterne har over den teksten de er medforfattere på. Forskere skiller på hvem som er hovedforfatter og medforfatter og i en del fagmiljø også på rekkefølgen man føres opp i. Disse kategoriene følges ikke i reguleringen av handlingsrommet. Det innebærer at man for eksempel kan bli (del)opphavsmann til et verk selv med beskjeden innsats så lenge det omfattes av åndsverksloven § 6. Nekter man samtykke til publisering, vil ikke de øvrige forfatterne kunne publisere. Forfatteravtaler er en måte å løse dette på, men det vil til en viss grad kunne svekke akademisk samhandling og fri flyt av kunnskap.

Avviket mellom Vancouverdeklarasjonen og praksis skaper et rettstomt rom som det kunne være interessant å vurdere sammen med forskningsetikk.

I tillegg nevner vi at det ikke sjelden etterspørres en formell godkjenning av forskningsprosjekter fra «Institutional Review Board». Det gjelder særlig for publisering i amerikanske tidsskrifter. Det er basert på et system vi ikke har i Norge. Dersom saker i tillegg til de nasjonale systemene som ligger i bruken av REK, Personvernombud og Datatilsynet skal gjennom en lokal realitetsvurdering og godkjenning i lokale forskningsetiske utvalg, får vi et omfattende godkjenningsregime på ulike nivåer.

Det kunne derfor vært interessant om Kunnskapsdepartementet kunne omtale denne problemstillingen nærmere.

Med hilsen

Pål Augestad
Viserektor FoU

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger ingen signatur

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Kunnskapsdepartementet		Postboks 8119 Dep	0032 OSLO